

החזרתי הרגשון בגריר

(האדון דוד שוב, מיסד המושבות "ראש פנה" ומשמר-הירדן.)

בברלין והודות להשתדלותו של דוד שוב נתקבלה את "כ תחת הסותה של חיק"א. אין כונתי בזה לפרט את כל תולדותיו של איש המעשה הזה בארצנו, ואולם מה לעשות והן כרוכות ושלכות כלן בדברי ימי הישוב וקובעות פרק מיוחד ומענין מאוד בהיסטוריה החדשה שלנו ?

שלוש שנים אחר הוסד "משמר הירדן" יצא דוד שוב לארופה בשליחות-העמולה לטובת המושבה הזאת ויחד עם זה קבל שליחות מלשכת ב"ב "שער ציון" ביפו לנהל תעמולה בשביל בית-החולים "שער-ציון" ולרגלי בקוריו בכל הלשכות בגרמניה ואוסט תריה עלת בידו לרכש נפשות רבות להבת ציון. זה היה ה'ש"ד ו"הראשון החדש בשביל הישוב החדש בא"י ! בתותו בוינה נתודע אל ה' יוחנן קרטינצקי והמנוח ד"ר צלינוב. עפ"י הזמנת ההכרה הציונית "קרטימח" בוינה הרצה באריות ע"א הישוב בא"י והרצאתו נרפסה בחוכמת מיוחדת ובי הקרמה גדולה של הסופר ראובן בריינין.

לאחר שובו ממסעו בארופה נמנה למני-הל המושבה "ע י ז י ת י ם" הסמוכה לצפת ואחר עבור שנה אחת הוזמן לברלין לנהל את התערוכה הא"י שבראשת עמדו הד"ר הירש הלדסהיימר ובמבוס, או התודע ע"י ולפסון לר"ד הרצל ובכוא השייחה הידועה להתיצב לפני הקיסר וילהלם בירושלם תחת ראשותו של הרצל. הוזמן דוד שוב ע"י הרצל ללוותם בכל משך נסיעתם בא"י. בשנה ההיא רשמו הציונים בגליל את שמו בספר הזהב לאות הקרת טובת בעד עבודתו למכירת מניות של הבנק הציוני. כשנמסרו מושבות הנדיב לחברת חיק"א התפטר ממשמרתו ב"עין-זיתים" ויסד מחנה אירופית בר"פ בשותפות עם ולפסון וקרטינצקי, ואולם מפני והתחרות וביחוד מפני מבשולי הממשלה התורקית לא הצליח הנכיון התעשיתי הזה ונאלץ לעזוב את א"י ולגוד לאמריקה. גם שם לא שכח את א"י ויסד בניו-יורק את גז-הילדים העברי הראשון שבו למדו רק עברית, גם ב"ס עברי יסד בעיר הרטפורד באמריקה מעורת מר ד. ליבוביץ מנדרה, אחד חבילו"ים שלנו שנמצא אז שם...

בשובו לא"י התלה תקופת העמידה : דוד שוב נמנה למזכיר ועד-המושבה בזכרון-יעקב תחת נשיאותו של אבי המנוח ר' מר דכי קרניאל ז"ל ושם יסד גם את לשכת ב"ב "אדולף קרויזת", מו"י עבר לבית"ס של הכי"ח בירושלם ללמודי השפה העברית ; אחר כך נמנה לגובר "בצלאל" עד פרץ המלחמה ויסד סניף למוסד הזה לעבודת "פיליגרין" ע"י תימנים. אחר הכבוש יסד את הביתן של בצלאל למכירת מלאכת-אמנות בירושלם. מפני זקנותו עזב את משידתו הכבדה עליו בביתן ויורד לטבריה לנהל את עניני "המזרחי" ומשם עלה שוב צפתה ונמנה למזכיר ועד-העדה, למנהל בית-החיתומים של אגודת "עזרת הגליל" ולנשיא לשכת ב"ב בצפת.

אלה תולדות דוד שוב, אחר החלוצים הראשונים בא"י שהקדיש את כל חייו בעד ארצנו. שלשלת ארוכה של פעולות ומעשים בשביל א"י, חוליות חוליות של עבודה בלתי נפסקת על שרה הישוב וההגור, בלי רעש ובלי שאון ובלי תרועות גדולות בעוננים. מי שרואה את הזקן-הצעיר, את פרטו הנאה וזקנו המגודל התרצלי, וביחוד את קומתו הזקופה והגבוהה ורוחו הצעירה והחיה, ומי ששמע את קולו הערב והרענן גם עכשו לא יאמין כי עברו עליו שבעים שנה ומיטב שנותיו בא"י. גדולה היתה השפעתו על מהלך הישוב בגליל וביחוד על בנו יהודי הד"ר י. ד. י. די. אחד הרופאים המצוינים של "הרסה" ומחברו של השיר העממי הלאמי הידוע "קומו הגולים !" בקצור זה הוא אחד הפרצופים החשובים והמעטים בארצנו המזכירים את אלעזר הוקה ז"ל את יואל משה סלמון ז"ל, אך יותר חדיש ויותר מתאים לחיינו עכשו, למרות שבע עשרות שנותיו הוא נשאר איש החברה והחיים והשפעתו נכרת עדיין בתוך חוג מכיריו וידידיו הרבים בצפת, שהחליטו להג את הג יובל השבעים שלו.

וכשם שפאתהים בברכה כך מסיימים בברכה. ויהי רצון מלפני בונת-הגלילי שר' דוד שוב ימשיך את עבודתו בארצנו, ויהי חלקו עם אלה מגבורי התחיה המעטים שבהם רב להם אף בימי זקנתם ולא גם ליהם ולא כהתה עינם. כשם שזכינו ליובל השבעים, כך נזכה ליובל הגבורה שלו על הרי הגליל.

י קרניאל

דפדפתי בכרד העבה של "חולמים ולוחמים" ועברתי בכל שלש מאות וחמשים הדפים על כל "הציונים והרשימות" מחייהם ופעולותיהם של יוצרי "הישוב החדש בא"י משנת תרל"א עד תרפ"א. הפשתי ולא מצאתי אף דבור אחד ע"א החלוצי הראשון בגליל העליון. בדקתי בשבע עינים את כל התמונות הרבות, החל מביתו של גיסוי, הוטל ירקון כפ"ת, ועד סוסתו של גבורנו אברהם שפירא ובנותיה, ממיסדי הבמה העברית עד חברי "השומר" וישראל שוחט ולא פגשתי את תמונתו ובביאתו הנאה של דוד שוב.

ולפיכך מצאתי לחובה קדושה ונעימה לי בחג היובל המכופל שלו, למלאת שבעים שנה לימי חייו וזחמשים שנה לימי עבודתו בעד א"י — להקדיש שורות אחדות לכבוד הישיש היקר שלנו. כי בפקדי ביום גדול זה את כל מהותו ואיכותו של בעל היובל בזכרון לפני, ובהביאי בחשבון את כל מפעליו עד כה וכוללם יהדי מוצא חנני אותו דגול מבני גילו. ע"כ אמרתי, כי כל מי שדן את חלוצינו הראשונים בשתיקה ביודעים ובלא יודעים, נקרא חוטא להיסטוריה של תנועתנו הלאומית בא"י. ידעו-נא הדורות הצעירים כי דברי ימי הישוב שלנו אינם מתהילים מהברות בלפור אף לא מהאניה "רוסלן" שהגיעה הראשונה לחופי יפו אחר הכבוש האחרון ויזכרו נא נואמינו ומטיפנו המושבעים כי לפני ארבעים שנה היתה במזרח ארופה לא רק יהדות רוסית וגליציאית, אלא גם יהדות רומינית, שהשתתפה לא מעט בכינון א"י עד היום הזה.

עוד בשנת תרל"ד — והוא אז בן עשרים שנה — אחרי אשר נוסד בית"ס "מקוה ישראל" ע"י קרל נטוי בימי הציונים הראשונים, הרבנים הגדולים צבי קלישר ואלי גרידיצר והמכונה "גוטממר", קרא דוד שוב את "מכעות שמעון", ספר קטן שחזבר ע"י ר' שמעון ברכמן ע"א הישוב בא"י והצפת עיה"ק. ועוד מאמרים בעתונות העברית, שעוהרו בלב השובים הצעיר ממוינשט עיר מולדתו ברומיניה את האהבה לציון וביחד עם עוד אחרים מכני עירו החליטו להחל בעבודה הקדושה הזו. וראשית עבודתם היתה לנסע לא"י כדי למצא מקום ליסד מושבה למשפחות אחרות מבני עירם. ואולם בינתים פרצה המלחמה בין תורקיה ורוסיה ושוב לארץ הדמים נלב נשבר ונש-תקע הדבר עד שנת תרמ"א, עד בא העת המוכשרה.

בשנת תרמ"א אחרי אשר ארץ רומיניה השתחררה מעולה של תורקיה עפ"י הסכמת העמים בכנסיה בברלין, בימים שתוחלתם של היהודים למתן שוויזכיות נוהלת אבה בידי "מרשיעי-ברית" נתעורר שוב הרעיון של ישוב א"י. בימים ההם נמצאה שעת הכשר לכל איש בעל דעת ורצון בביר לחולל נפלאות בארץ רומיניה, מזגם של יהודי-רומיניה חם מאד והם נוחים להתפעל למשמע כל מלה שיש לה צלצל חדש. ובשעת-הכשר והו כא דוד שוב עם חבריו ברעה ודברו על לב העם והרגש לטובת א"י, לשוב אל חיק הורתם העזובה אל ארץ אבותיהם ולמצא מרגע לנפשם ומנוח לכף רגליהם, ואז נוסדה ברומיניה החברה וה'ד א ש ו נ ה של ישוב א"י ע"י עבודת ארמיה.

הפעולה הראשונה להתקרב אל מטרותם היתה לשלח ציר לתור את הארץ ולבחור את המקום אשר עליהם להתישב שם, ומי ילך לפניהם ? — דוד שוב !

בחנכה שנת תרמ"ב יצא מרומיניה ובא לקושטא עם מכתב בקשה להחכם באשי בחתימת שלש מאות משפחות מערי רומיניה לקבלם תחת חסות השולטן ולתת להם מקום מנוחה בארץ אבות. וחוף הראשון שעלה עליו בבואו לא"י היה בירגת, משם עלה צפתה אל דורו הרב המפורסם והליכב ציון נלחב וקנה את ארמיה "ג'עונה" מיהודי צפת וייסד את מושבת ר' א ש י פ נ ה, וראוי לציין כי המושבה הזו נוסדה הראשונה על יסוד שת פ נ י. עפ"י התקנות הראשונות שלהם, מוכרחים הם לעבוד את הארמה בשותפות וכל אחד בעשיך בעני יביא את צרור כספו לדי סוכן אחד אשר יבחר, שיתעסק בכינון הבתים ויכלכל את העבודה בשדה, וכעשיך בעני יקחו חלק בעבודה ובשכר וגם באדמה שזה בשוח".

כן נוסדה המושבה הראשונה בא"י על יסוד שת פ נ י ודוקא מאנשים שומרי הת...

בשנת תרמ"ה נמנה דוד שוב מטעם הפד קירות של הנדיב למנהל מה"ס בר"פ והוא היה הראשון בגליל העליון, שהתהיל ללמד עברית בעברית בבית"ס, לא עברו עשר שנים אחרי יסודה של ראשי-פנה ודוד שוב שם לבו ליסד מושבה שניה בשביל הפועלים שעברו במושבות הנדיב בגליל, ובעזרתו של ה' יצחק אפשטיין נוסדה המושבה "משמר-הירדן". שנתמכה ע"י תובכייציון באודיסה וחברת עזרא